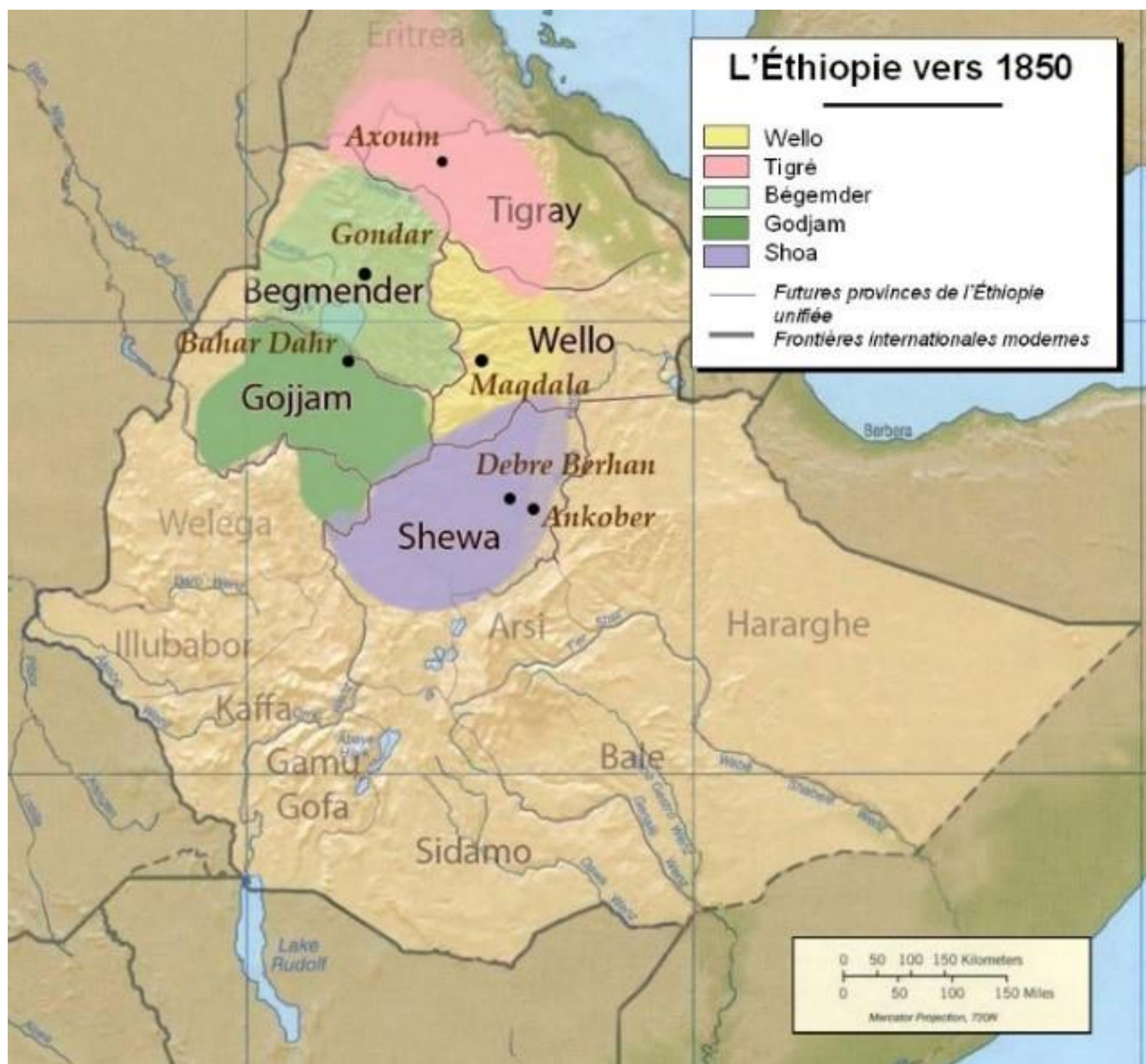
Abessijnse ambities

4 juni 2019Politiek & strijdAbessinië, Ethiopië, kolonialisme, Leopold I

Gastblog door Gert Huskens.

Lang voordat er sprake was van het Belgisch imperialisme in centraal-Afrika, kon Abessinië onder het koningschap van Leopold I op de interesse van het Paleis rekenen. Interne dynastieke geschillen en de tanende invloed van de Kerk maakten van het land in deze periode een interessante prooi voor Europese inmenging. Daarbovenop zagen ook regionale heersers hun kans om hun macht gevoelig uit te breiden. In deze context werd de Gentse consul-generaal te Alexandrië Edouard Blondeel Van Cuelebroeck van september 1840 tot oktober 1842 op pad gestuurd om de imperialistische mogelijkheden in de regio af te toetsen.

De geopolitieke situatie in Abyssinië omstreeks 1850.

In het vooruitzicht van een mogelijke Belgische concessie in het land, besefte ook hij hoe geschenken konden dienen als bindmiddel tussen beide partijen. Vooraleer hij vertrok naar het zuiden bereidde Blondeel van Cuelebroeck zich grondig voor. Hij berichte hierover het volgende aan de koning:

“Als Uwe Excellentie van oordeel is me een expeditie naar Abessinië toe te vertrouwen, vraag ik u om me het volgende te bezorgen: een twaalftal musketten, enkele vuursteengeweren – maar het zou niet verstandig zijn om daar te veel over te laten weten –, een dertigtal scheermessen, vijftig paar scharen, enkele minderwaardige Doornikse tapijten, twintig pakjes naalden en twaalf paar pistolen.”

Het was echter niet de bedoeling om deze zaken vrijblijvend cadeau te doen. In de eerste plaats moesten ze interesse wekken voor de Belgische industriële producten. De zogenaamde “geschenken” waren in zijn ogen een imperialistisch en diplomatiek breekijzer om concessies te verkrijgen en markten open te breken.

Op bezoek bij Birru Goshu

Het is met deze ambities indachtig dat Blondeel Van Cuelebroeck in 1841 de lokale machthebber Birru Goshu bezocht. Enkele dagen na aankomst organiseerde hij een *Tupperware*-avond *avant la lettre*. Goshu werd overladen met al het moois dat de Belgische industrie te bieden had: een groot jachtgeweer, een sabel, luxe stoffen, Indisch *mousseline*-laken, een harmonica, een ring, een geurdoosje, een paternoster uit koraal, een Engelse zonnebril, een zilveren tabaksdoos, drie sjaals, een zadel en tot slot een mobiele reisapotheek inclusief het bijbehorende chirurgisch gereedschap.

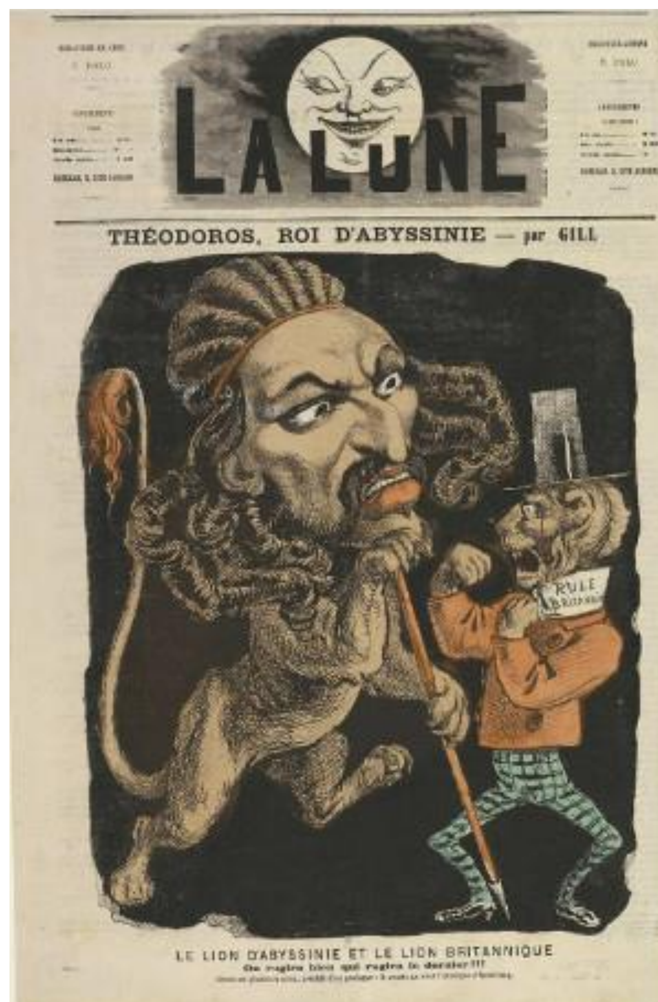

Een fragment uit de Tarika Nagast van de Franse wetenschapper Antoine d’Abbadie (1810-1897). Blondeel Van Cuelebroeck ontving een gelijkaardig exemplaar.

Onder de indruk van de vrijgevigheid van zijn Belgische gast wilde Birru Goshu uiteraard niet onderdoen. Hij schonk Blondeel Van Cuelebroeck drie unieke manuscripten waarover deze laatste enkele dagen eerder duidelijk zijn bewondering had laten merken. Naast kopieën van een koningskroniek genaamd de *Tarika Nagast* en het burgerlijk en canoniek wetboek *Fetha Nagast* kreeg die zo ook een uniek en rijkelijk geïllustreerd exemplaar van het heiligenleven *Dersan Mikaël* in handen.

De kwaliteit van de Belgische geweren die hij cadeau had gekregen moet Birru Gosho klaarblijkelijk overtuigd hebben. Er werd overeengekomen dat tegen betaling van 100.000 Oostenrijkse thalers en 7000 Belgische geweren Birru Goshu het Tigray-gebied van de lokale concurrent Ras Oubye zou veroveren. Vervolgens zou hij de buitgemaakte regio aan de Belgen te schenken. Bovendien mocht er een katholieke missieschool in het zuiden van Gojjam worden gesticht. De “geschenken” hadden hun doel niet gemist.

De Abessijnse leeuw bijt terug

Tewodros II als de Abessijnse leeuw die het kolonialisme weet af te wenden. André Gill, 'Théodoros, roi d'Abyssinie', La Lune. Nouvelle série, 94, 22 december 1867.

Tot grote teleurstelling van Van Cuelebroeck zou er echter uiteindelijk weinig van de plannen in huis komen. In België konden de Ethiopische plannen amper op politieke bijval rekenen en werd het plan in oktober 1844 definitief opgeborgen. Bovendien raakte hij tijdens zijn reis al de waardevolle manuscripten kwijt waardoor dit Ethiopisch toperfgoed voorgoed verdween.

In Ethiopië zelf slaagde de latere keizer Tewodros II erin om de regionale machtshebbers onder zijn gezag te brengen en zo de Solomonitische dynastie in ere te herstellen. Bij een van diens veroveringsexpedities werd Birru Goshu tijdens de slag bij Amba Jebelli in maart 1854 gevangengenomen. Vijftien jaar lang leefde hij in gevangenschap totdat hij in 1869 door de opvolger van Tewodros II ter dood werd veroordeeld. Van Cuelebroeck kwam er iets beter vanaf. Hij keerde terug naar België en bouwde ondanks zijn geflopt avontuur nog een bloeiende diplomatieke carrière uit.

Meer weten?

Anckaer, Jan, 'BLONDEEL VAN CUELEBROECK (Edouard)', Biographical Dictionary of Overseas Belgians.

Bekele, Shiferaw, 'Monarchical restoration and territorial expansion: the Ethiopian state in the second half of the nineteenth century', Prunier, Gérard, en Éloi Ficquet (red.), Understanding contemporary Ethiopia. Londen, 2015.

Duchesne, Albert, A la recherche d'une colonie belge: le consul Blondeel en Abyssinie (1840-1842): contribution à l'histoire précoloniale de la Belgique. Brussel, 1953.